

Máchadlo

Dubá je jedno z mála sídel ve zdejší oblasti, které se nepotýkalo s nedostatkem vody. Důkazem toho je mimo jiné silný pramen, který vytéká v Sadové ulici ze zatrubnění do válcové vany, kde se skutečně dříve máchalo prádlo. Nechme hovořit paní Vladimíru Tomáškovou: *„...úžasný pramen krásné, čisté a dobré vody – kdysi nad ním bývalo oznámení, že i pitné. Pod pramenem upravené máchadlo využívaly hojně hospodyňky do vynálezu automatické pračky - ještě v 70. - 80. letech minulého století; pro vodu si chodí i jezdí velké množství jejích příznivců stále. Pro Český hydrometeorologický ústav je neustále měřený stav pramene a jeho vydatnost. ...sleduji každý týden se stopkami, jak rychle se naplní 20 l odměrná nádoba. ...zdravím vodě zdar a šťastnou cestu do moře...“* Vydatnost pramene se v letech 1984 až 2019 pohybovala mezi 10,1 až 13,5 l/s (spíše mírně klesá). Jakost vody pramene ve všech 14 sledovaných ukazatelích dlouhodobě s velkou rezervou vyhovuje normám pro pitnou vodu (pouze u dusičnanů je tato „rezerva“ menší). Lokalitě kolem máchadla se říkalo Tappel, byla to spolu s Malou Stranou jedna ze čtvrtí města. Původní zástavba v dnešní Nedamovské ulici byla zničena při bombardování města v roce 1945.

U Máchadla stojí pískovcová socha sv. Floriána. V mládí údajně sv. Florian uhasil velký požár modlitbou a jediným vědrem vody, proto se stal lidovým ochráncem proti ohni, ale i proti povodni. Za svého patrona ho mají především hasiči, ale i hrnčíři, či kováři. Je také patronem Horního Rakouska a Polska, a je jedním ze Čtrnácti pomocníků. Sv. Florian je vždy zobrazován jako římský voják ve zbroji s vědrem, či jinou nádobou, někdy i s mlýnským kamenem.

Památkově chráněná socha sv. Floriana v Dubé stála původně u podzemního odtoku z Kostelního rybníka v Českolipské ulici. Po II. světové válce byla bez svého původního podstavce přestěhována k Máchadlu a usazena k výtoku vody z trub na podstavec vyžděný z cihel. Při restaurování v roce 1996 byl pro sochu vytvořen nový kamenný podstavec a byla posunuta výše na hranu strážky. Přesné datum jejího zřízení není zaznamenáno, pochází z doby kolem poloviny 18. století.

Místo k založení města Dubá bylo zcela jistě kdysi vybráno právě pro dostatek vody. Aby obyvatelé nemuseli spoléhat jen na podzemní vodu a prameny, vybudovali přímo ve městě několik rybníků, jejichž počet se v průběhu staletí měnil. Nejvíce vodních ploch je zakresleno na mapách II. vojenského mapování a stabilního katastru, tedy před polovinou 19. století.

V centru města se rozkládal poměrně velký Kostelní rybník (Kirchen Teich), v údolí dále ležel Lískový rybník (Hasel Teich) a od něj jen úzkou hrází, po které vedla cesta, byl oddělen Cihelný rybník (Ziegel Teich). Pod náměstím směrem ke kostelu ležel menší rybník Brückel Teich. A u dnešní hasičské zbrojnice byl podlouhlý Lazebnický rybník (Bader Teich). Pravopis německých názvů je převzat ze stabilního katastru.

Cihelnému rybníku se jméno změnilo na Mrázák. Kostelní rybník byl po II. světové válce více než z dvou třetin zasypán a začalo se mu říkat poněkud hanlivě Návesák. Ostatní rybníky kromě Mrázáku byly zrušeny.

Na starých pohlednicích bylo nábřeží kolem Kostelního rybníka nazýváno „Teichpromenade“. Rybník sám sloužil k projížďkám v loďkách, či k bruslení. Dnes rekreační funkci dubských rybníků naplňuje Černý rybník v Nedamově a cesta k němu je novou dubskou promenádou.